

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

Борканин С.М.

студентка,

Науковий керівник: Абрагам В.І.

викладач педагогіки,

ВКНЗ «Коростишівський педагогічний коледж

імені І.Я. Франка»

Житомирської обласної ради

ТВОРЧІСТЬ ЯК ОСНОВА ПЕРЕТВОРЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Поняття «творчість» знайоме нам всім, є активною складовою лексики людини, але перед тим, як розкривати питання творчої особистості ми мусимо як найглибше й найповніше розкрити поняття «творчість», користуючись компетентними джерелами різних галузей пізнання.

Історико-філософська та соціологічна традиція розгляду творчості має давню традицію. Вона виникає з народженням філософської рефлексії взагалі. Так в античній свідомості творчість виступає в двох формах: як божественне – акт народження (творіння) космосу, та як людське – мистецтво, ремесло. У Середньовіччі творчість вже бачиться як викликання буття з небуття за допомогою вольового акту божественної особи [1, с. 35]. Тим самим створюється передумова розуміння творчості як створення чогось небувалого, унікального й неповторного. У епоху Відродження посилюється його антропологічне звучання: космічним по масштабах був сам крок від культу релігійного початку – до культу генія як носія творчого початку [1, с. 16]. Завершена концепція творчості створюється в XVIII столітті Еммануїлом Кантом. Творчою діяльністю називається продуктивна здатність уяви. Посилюється наочно-практичне, діяльне бачення творчості. Структура творчого процесу визнається найважливішим моментом структури свідомості. Фрідріх Шеллінг акцентував увагу на тому, що творча здатність уяви – це єдність свідомої і несвідомої діяльності.

Дослідженням сутності творчості, умов її розвитку та інших аспектів займалися і займаються різні науки, в тому числі філософія, психологія та педагогіка. Платон, наприклад, відносив до творчості все, створене людиною: «...Усе, що викликає перехід з небуття у буття – творчість...» [5, с. 34]. Такий підхід до творчості був характерний і для античної

педагогіки в її кращих зразках, де творчість розуміється як відкриття нового, а новизна присутня в усьому, створеному людиною, то «новизна» в інтерпретації І. Канта є чимось рідкісним і вражаючим у таємниці. «Новизна стає тут джерелом і засобом пошвавлення уваги. Творчість усе більше суб'єктивується і з універсальної перетворюється у часткову здібність людини». Б.Спіноза пов'язує творчість безпосередньо з діяльністю людини і переконаний, що вона є сутнісною характеристикою буття.

Сьогодні у науковій літературі творчість визначається як діяльність, кінцевим результатом якої є створення якісно іншого, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю (при цьому зазначається, що творчість специфічна для людини, тобто завжди передбачає творця суб'єкта творчої діяльності). Так В.Цапок, досліджуючи філософські аспекти творчості, стверджує, що творчість сприяє розвитку особистості, її самореалізації в процесі створення матеріальних і духовних цінностей [4, с. 77]. А.Спіркін зазначає, що цей феномен можна визначити як мислення й практичну діяльність, результатом яких є створення оригінальних, неповторних цінностей, встановлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження та перетворення матеріального світу або духовної культури. Болгарський філософ Г. Гиргинов розглядає творчість двох рівнів: перший її рівень притаманний людському мисленню і людській практиці, а другий – пов'язаний із винахідництвом, науковою творчістю тощо.

Заперечуючи матеріалістичне визначення творчості як процесу (часто колективного), християнська філософія стверджує, що творчість має неколективний (загальний), а індивідуально-особистісний характер. Найголовнішою проблемою при вивченні творчості є проблема носія творчого початку, особистості, яка творить.

Творчу особистість визначають як особистість, межі творчості якої охоплюють дії від нестандартного розв'язку простого завдання до нової реалізації унікальних потенцій індивіда в певній галузі, як Людину, яка володіє певним переліком якостей, а саме рішучістю, умінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, умінням бачити далі того, що бачать його сучасники і що бачили його попередники. Вона повинна володіти мужністю для того, щоб піти протитечії і зруйнувати те, чом увірить сьогодні більшість.

Психологічний словник визначає, що творча особистість виникає лише внаслідок наявності у неї «..здібностей, мотивів, знань і вмінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю». Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою дослідники вважають наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуально-психологічні

здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання.

Таким чином, бачимо, що визначення творчої особистості характеризується великим розмаїттям. Аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури, її осмислення дозволяють нам запропонувати наступний підхід до визначення творчої особистості. Творча особистість – це креативна особистість (особистість, що має внутрішні передумови творчої активності), яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють дослідженню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності.

Якщо вчитель ставить за мету розвиток потенційних творчих можливостей дитини, формування її як творчої особистості, він повинен оволодіти тими формами, методами і засобами педагогічної діяльності, які забезпечують розвиток креативних рис особистості, а також тих додаткових мотивів, особистісних якостей, здібностей, які сприяють успішній творчій діяльності. Для цього і сам учитель повинен бути творчим, бо як добро виховує добро, так і творчість розвивається через творчість. У основі творчості лежить принцип діяльності, а конкретніше за трудову діяльність. Процес практичного перетворення людиною навколишнього світу в принципі обумовлює і формування самої людини.

Творчість є атрибутом діяльності лише людського роду. Родовою суттю людини, його найважливішою атрибутивною властивістю, є наочна діяльність, суть якої – творчість. Проте цей атрибут не властивий людині з народження. У даний період він присутній тільки у вигляді можливості. Творчість не дар природи, а придбана через трудову діяльність властивість. Саме перетворююча діяльність, включення в неї є необхідною умовою розвитку здібності до творчості. Перетворююча діяльність людини, виховує в ній, суб'єкта творчості, прищеплює їй відповідні знання, навички, виховує волю, робить її всесторонньо розвиненою, дозволяє створювати якісно нові рівні матеріальної і духовної культури, тобто творити.

Творчість є атрибутом людської діяльності – це історично еволюційна форма активності людей, що виражається в різних видах діяльності і ведуча до розвитку особи. Головний критерій духовного розвитку людини – це оволодіння повним і повноцінним процесом творчості. Відомо, що якнайповніше розкриття здібностей людини можливе лише в суспільно значущій діяльності. Причому важливо, щоб здійснення цієї діяльності детермінувалося не тільки ззовні (суспільством), але і внутрішньою потребою самої особи. Діяльність особи в цьому випадку стає самодіяльністю, а реалізація її здібностей в даній діяльності набуває характеру самореалізації. Таким чином, творча

діяльність – це самодіяльність, що охоплює зміну дійсності і самореалізацію особи в процесі створення матеріальних і духовних цінностей, яка сприяє розширенню меж людських можливостей.

Не обов'язково, щоб всі члени суспільства писали вірші або співали пісні, були вільними художниками або грали роль в театрі. Той вид діяльності, в якому краще всього, найвільніше виявляється творчий підхід, і той об'єм, в якому людина може його проявити, залежить від складу особи, від звичок, від особливостей життєвого шляху. Об'єднання всіх сутнісних сил людини, прояв всіх його особливостей в справі сприяють розвитку індивідуальності, підкреслюють, разом із загальними для багатьох ознаками, його унікальні і неповторні риси.

Якщо людина освоїла творчість повною мірою – і по процесу його течії і по результатах – значить, вона вийшла на рівень духовного розвитку. Їй доступне переживання моментів єднання всіх внутрішніх сил. Якщо людина вийшла на рівень духовного розвитку, якою би вона діяльністю не займалася, залишається одне – побажати їй щасливого шляху. І придивлятися до неї хоч би іноді. Адже, поза сумнівом, чому-небудь хорошему вона навчить.

Список використаних джерел:

1. Алексеев П.В. Теория познания и диалектика. – М., 1991. – Гл. 8-9.
2. Бердяев Н. Философия свободы / Н. Бердяев. – М.: Интерпартнер-МКС, 1990. – 288 с.
3. Интеллектуальные системы и творчество: методические рекомендации. – Новосибирск, 1991. – 120 с.
4. Кант И. Сочинения: В 6 т. Т. 5 / И. Кант. – М., 1966. – 564 с.
5. Кареев Н.И. Общий ход всемирной истории: очерки главнейших исторических эпох / Н.И. Кареев. – Заокский (Тул. обл): Источник жизни, 1993.
6. Табачковський В.Г. Людина. Світ. Світопорядки / В.Г. Табачковський // Практична філософія. – 2003. – № 3. – С. 34–41.